

фоном, байдужістю або емоційним перенасиченням. Деперсоналізація виявляється у деформації стосунків з іншими людьми.

Означене вище дозволяє окреслити основні напрями розробки та вдосконалення програм з попередження професійного та емоційного вигорання та формування ефективних копінг – стратегій для працівників Національної поліції з метою збереження їхнього психічного здоров'я.

Список використаних джерел

1. Бандурка О. М. Екстремальна юридична психологія в діяльності персоналу органів внутрішніх справ України: науково-практ. посібник / О.М. Бандурка. – Х.: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2005. – 319 с.

2. Орел В. Е. Исследование феномена психического выгорания в отечественной и зарубежной психологии / В. Е. Орел // Проблемы общей и организационной психологии. – Ярославль, 1999. – С. 76–97.

3. Мілорадова Н. Е. Особливості прояву емоційного вигорання у працівників органів внутрішніх справ з різним стажем професійної діяльності / Н. Е. Мілорадова // Вісник Національної академії оборони України. Питання психології. – 2009. – № 2 (10). – С. 106–110.

Суденко Юлія Анатоліївна,

здобувач кафедри юридичної психології
Національної академії внутрішніх справ

БУЛІНГ ЯК НЕГАТИВНЕ ЯВИЩЕ СЬОГОДЕННЯ: НАСЛІДКИ Й ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Проблема булінгу – надзвичайно поширеного нині в молодих спільнотах явища, майже не вивчена в нашій країні ні з теоретичної, ні з практичної сторін. Небезпечність булінгу полягає, по-перше, в його звичаєвості практично в усіх освітніх установах і молодіжних соціальних стратах; по-друге, в тому, що він виступає безпосередньою причиною різних форм насильницької протиправної поведінки; по-третє, у відсутності дієвих механізмів правового регулювання відповідальності за булінгову поведінку як форму групового насильницького посягання на життя та здоров'я особи і, врешті, в тому, що за певними ознаками булінг необхідно віднести до одного з різновидів адикції. Проблема булінгу з тих чи тих причин замовчується дорослими (вихователями, педагогічним колективом), які, дбаючи про власну репутацію та репутацію навчального закладу, цю проблему ігнорують, а батьки, які або не вважають це проблемою, або, хвилюючись за власних дітей, переводять їх до іншого навчального закладу чи ізолюють від соціуму. Непоодинокі випадки, коли в ролі ініціаторів чи навіть агресорів виступають вчителі, які вважають булінг зручним засобом колективного дисциплінарного впливу, внаслідок чого проблема набуває більших обсягів і жорстокості прояву. На жаль,

досить часто в реальному житті булінг знаходить свій вияв у вкрай жорстокій формі, з рисами імпульсивності та агресії, що втілюється у форми масових побиттів, катувань, які до того ж знімаються на відео і навіть розповсюджуються у вільному доступі мережі Інтернет. Головними героями таких відеороликів є діти-булери у вікових межах 11–18 років. Тому за даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) Україна посідає четверту сходинку серед країн Європи за рівнем проявів агресії підлітків, після Росії, Албанії та Білорусі.

Згідно з дослідженням, проведеним UNICEF Ukraine в 2017 році, з цим явищем стикалися 67% українських школярів. Причому 40% з них нікому не розповідають про насильство, навіть батькам. У два рази частіше об'єктами для насмішок і знущань стають діти соромливі і нетовариські, йдеться в дослідженні. Хоча у зоні ризику всі, хто чимось відрізняється від загальноприйнятої норми. Наслідки ж цькування плачевні: це важкі психологічні, а іноді і фізичні травми аж до суїциду.

Згідно наданих Міністерством освіти і науки України даних, в українських школах протягом 2017 року до психологів надійшло близько 109 тисяч звернень з приводу цькування. Так, звернення надходили як від учнів, так і від батьків. Зокрема, від дітей надійшло 39% з числа усіх звернень. Ще 29% звернень зафіксовано від учителів, 5% – від сторонніх людей, решта – від батьків. Загалом, статистика повідомлень про шкільний булінг зростає.

Таким чином, молодь, яку ми вважаємо найціннішим нашим майбутнім, насправді стає небезпечною для суспільства. Їх насильницькі злочини за ступенем суспільної небезпеки та тяжкістю заподіюваних наслідків перевершують інші кримінальні прояви в підлітковому середовищі, що сприяє поширенню стереотипу агресивно-насильницької поведінки.

19.01.2019 набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькування)».

Відповідно до вищевказаного закону внесено зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУПАП), де його доповнено статтею 173-4, яка наводить юридичне визначення поняття «булінг», встановлює за нього відповідальність, а також за приховування випадків булінгу працівниками навчальних закладів. В залежності від тяжкості порушення, встановлюється штраф від 340 до 3400 гривень, який сплачується або батьками порушників або самими кривдниками, які досягли 14-річного віку (з цього моменту громадяни підлягають адміністративній відповідальності).

На даний час судами вже винесено перші рішення в адміністративних справах про булінг, згідно з якими до адміністративної відповідальності притягнуто самих булерів, їх батьків та керівників навчальних закладів.

Оскільки нормами цього закону не передбачається внесення змін до Кримінального кодексу України стосовно запровадження кримінальної відповідальності за скоєння правопорушень, пов'язаних з

булінгом (цькуванням), оскільки скоєння правопорушником при вчиненні булінгу (цькування) інших дій кваліфікуються відповідними статтями Кримінального кодексу України, зокрема – заподіяння тілесних ушкоджень різних видів тяжкості тощо, тому, у цьому випадку правопорушник нестиме відповідне кримінальне покарання без додаткового зазначення про це у Кодекс України про адміністративні правопорушення. Досить часто булінг фактично переростає у катування із наявністю усіх ознак складу цього злочину, за винятком суб'єкта. Так, якщо особа віком від 14 до 16 років вчинила насильницькі дії з метою, про яку зазначено у ч. 1 ст. 127 КК України, то, за наявності для цього підстав, вона може підлягати відповідальності за ст.ст. 121, 122, 296 КК України. З огляду на наявну в Україні практику, найчастіше дії булерів кваліфікуються як хуліганство (ст. 296 КК України).

Відповідно до ч. 1 ст. 22 КК України, кримінальній відповідальності підлягають особи, яким до вчинення злочину виповнилося шістнадцять років. Цей вік прийнято називати загальним віком кримінальної відповідальності. У частині 2 цієї ж статті встановлюється знижений вік кримінальної відповідальності – чотирнадцять років – за окремі, конкретно визначені законом злочини, перелік яких є вичерпним. Однак серед цих злочинів катування відсутнє. Основна маса дітей, які вчиняють катування над іншими людьми (здебільшого своїми однолітками), роблять це у віці 11–16 років. Це означає, що переважно у своїй більшості вони, відповідно до норм чинного КК України, не підлягають кримінальній відповідальності за катування.

Щодо дітей, які з 11 років і до досягнення 16 років вчиняють суспільно небезпечне діяння, яке підпадає під ознаки катування, передбаченого ст. 127 КК України, то до них, відповідно до ст. 97 КК України, суд застосовує примусові заходи виховного характеру, передбачені ч. 2 ст. 105 КК України. Цілком очевидно, що при застосуванні примусових заходів виховного характеру, зважаючи на соціальну та психічну несформованість неповнолітнього, каральний вплив не є самоціллю, оскільки його здатні забезпечити навіть мінімальні обмеження.

Також слід згадати ст. 120 Кримінального кодексу України «Доведення до самогубства», а саме – в частині 3 цієї статті підкреслено доведення неповнолітньої особи до самогубства або до замаху на самогубство, що є наслідком жорстокого з нею поводження, шантажу, примусу до протиправних дій або систематичного приниження її людської гідності.

Досить часто жертви шкільних знущань схильні до депресій, що сприяє трагічній крайнощі – самогубству. Наприклад, у Фінляндії, діти, які ставали жертвою переслідувань, у 4-ри рази більше схильні до суїцидальних настроїв, ніж їх однолітки, які не були об'єктами булінгу. Лише у 2016 році в Україні від самогубства загинуло 115 дітей. Крім того, заявлена кількість самогубців в Україні не є остаточною, оскільки

йдеться про ті суїциди, які закінчились смертю. А світова статистика свідчить, що на кожен реалізований суїцид припадає 19 реальних спроб його здійснити. Тобто, близько 2–2,5 тис. дітей в Україні щороку намагаються звести рахунки з життям.

До дитячого суїциду, в більшості випадків, призводить та ж причина, що і до булінгу – відсутність комунікацій між поколіннями. Суїцидальні думки досить поширені серед підлітків (імовірно через різке та емоційне сприйняття реальності). 85% дітей замислювались взагалі щодо суїциду, а 27,2% дітей інколи втрачали бажання жити.

Таким чином, актуальність правового і психологічного дослідження булінгу зумовлюється необхідністю формування дієвих механізмів превенції цього вкрай небезпечного феномену, жертвами якого переважно виступає молоде покоління нашої держави.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькування)». Електронний ресурс <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>.

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Електронний ресурс <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

3. Український інститут дослідження екстремізму. Дослідження «Стоп шкільний терор. Профілактика та протидія булінгу»: <http://uire.org.ua/wpcontent/uploads/2017/11/Doslidzhennya-buling.pdf>

4. Лейн Д.А. Школьна травля (буллинг) / Дэвид А.Лейн / Електронний ресурс <http://psifeya.ru/wpcontent/uploads>.

Юрченко Вадим Васильович,

здобувач кафедри юридичної психології
Національної академії внутрішніх справ

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЗМІСТ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРОРА

Однією з фундаментальних ознак цивілізованої держави є права захищеність особи. У зв'язку з цим у сучасних умовах постійно зростають вимоги, що висувуються суспільством до професійної діяльності прокурорів. Вони належать до представників влади, посадових осіб, які наділені відповідними повноваженнями щодо захисту інтересів держави, суспільства і громадян. Їхня професійна діяльність стосується безпосередніх прав громадян і часто визначає долю людей, їх життя, здоров'я, благополуччя.

У Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки, схваленій Указом Президента України від 20 травня 2015 року № 276/2015, одним із напрямів реформування системи визначено приведення повноважень та діяльності органів прокуратури у відповідність із європейськими стандартами (пункт 4) [1].